

บทความรับเชิญ

ปูติน - ทรัมป์ : “FRENEMIES”
ภายใต้ระบบโลกหลายขั้วอำนาจ
Putin – Trump: “FRENEMIES”
Under a multipolar world systemกัญธศศ พงษ์ศิริ¹

Kantassa Phonghirun

E-mail : kantassa@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้วิเคราะห์บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและสหรัฐอเมริกาภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน และประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ที่สะท้อนถึงการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตและการผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างสองประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่ใกล้ชิดรัสเซียมากขึ้น ซึ่งเป็นสัญญาณของการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ (multipolar system) ที่มีการปรับสมดุลอำนาจใหม่ผ่านตัวแสดงหลัก ได้แก่ จีน พันธมิตร NATO และกลุ่มมหาอำนาจใหม่ที่กำลังเติบโตในเวทีโลก

โดยรัสเซียและสหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เชื่อมโยงกันภายใต้แนวคิดจักรวรรดินิยม (imperialism) ซึ่งมุ่งขยายอิทธิพลในเขตอำนาจของตนผ่านกลยุทธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ดังเช่นนโยบาย Make America Great Again ของสหรัฐฯ และการสร้างจักรวรรดิรัสเซียสมัยใหม่ที่ครอบคลุมเขตอิทธิพลเดิมของอดีตสหภาพโซเวียต การปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของทรัมป์อาจช่วยเสริมยุทธศาสตร์การเป็นมหาอำนาจยูเรเชียของรัสเซียที่มีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น

พัฒนาการเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อภูมิรัฐศาสตร์ โดยเป็นการกำหนดบทบาทในอนาคตของ NATO รวมทั้งสถานะของพันธมิตรของรัสเซีย โดยเฉพาะจีนและกลุ่มประเทศมหาอำนาจใหม่ที่นับวันยิ่งมีบทบาทและอิทธิพลต่อระบบการเมืองและโครงสร้างทางเศรษฐกิจโลกภายใต้ระเบียบโลกใหม่

คำสำคัญ : ปูติน, ทรัมป์, ขั้วอำนาจ, รัสเซีย, สหรัฐอเมริกา

¹ โครงการรัสเซียและยูเรเชียศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Russian & Eurasian Studies, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Abstract

This article examines the roles and interactions between Russia and the United States during the administrations of Presidents Vladimir Putin and Donald Trump. The study highlights the restoration of diplomatic relations and the easing of political tensions between the two nations, facilitated by adjustments in U.S. foreign policy that demonstrated a closer alignment with Russia. This shift marked the global transition towards a new multipolar system characterized by a redefined balance of power involving key actors such as China, NATO allies, and emerging global superpowers.

Both Russia and the United States pursued interconnected foreign policies under the concept of imperialism, which sought to expand their respective spheres of influence through political and economic strategies. Examples include the United States' "Make America Great Again" policy and Russia's initiative to establish a modernized Russian Empire that extends across the former territories of the Soviet Union. Trump's foreign policy adjustments potentially enhanced Russia's Eurasian expansion strategy, solidifying Russia's position as a dominant power.

These developments significantly influenced the geopolitical landscape, shaping NATO's future role, redefining alliances, and reinforcing the influence of Russia's strategic partners-particularly China and other emerging global powers--on the international political and economic order under the new world order.

Keywords: Putin, Trump, Multipolar System, Russia, the United States

บทนำ

ภายหลังการก้าวสู่ตำแหน่งในสมัยที่สองของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ แห่งสหรัฐอเมริกาทำให้ทั่วโลกจับตามองนโยบายต่างประเทศที่จะเป็นแนวทางสำคัญในการวางรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาสำคัญที่กำลังคุกรุ่นอยู่ในขณะนี้ อย่าง สงครามรัสเซีย-ยูเครน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายการยุติความขัดแย้งดังกล่าวซึ่งเป็นหนึ่งในจุดยืนสำคัญในระหว่างโค้งสุดท้ายของการเลือกตั้ง นอกจากนี้ นโยบายการลดการสนับสนุนองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือหรือนาโต ย่อมกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับกลุ่มประเทศสมาชิกนาโต รวมถึงบทบาทของนาโตในภูมิภาคยุโรปด้วยเช่นกัน

เมื่อสงครามรัสเซีย – ยูเครน เข้าสู่ปีที่ 4 พร้อมกับชัยชนะของโดนัลด์ ทรัมป์ ในฐานะประธานาธิบดีคนที่ 47 ของสหรัฐอเมริกา กระบวนการเข้าสู่สันติภาพของความขัดแย้งนี้เริ่มต้นด้วยการพบปะหารือกันระหว่างประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ และ ประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูตินแห่งรัสเซีย โดยปราศจากการเข้าร่วม

จากยูเครนและกลุ่มประเทศยุโรป นับเป็นการส่งสัญญาณเชิงบวกต่อบรรยากาศทางการเมืองโลก แต่ขณะเดียวกันก็สะท้อนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบชีวอำนาจโลกด้วย

นอกจากนี้ การลดบทบาทของสหรัฐอเมริกาในฐานะผู้นำนาโตทั้งในด้านการให้เงินทุน และการเข้ามา มีบทบาทนำในสถานการณ์ความขัดแย้งในยูเครน ทำให้ประเทศพันธมิตรนาโตในยุโรปถูกลดทอนความเชื่อมั่น ในหลักประกันความมั่นคงของภูมิภาค รวมทั้งเป็นการตอกย้ำถึงการยอมรับระบบหลายชีวอำนาจที่มีรัสเซีย และประเทศพันธมิตรเป็นตัวแสดงสำคัญ ดังนั้น จึงน่าสนใจว่าการปรับรูปแบบนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในสมัยที่ 2 ของประธานาธิบดีทรัมป์ด้วยการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับรัสเซียขึ้นมาอีกครั้ง จะส่งผลกระทบต่อ ทิศทางและบทบาทของนาโตต่อประเด็นความขัดแย้งในภูมิภาคยุโรปอย่างไร

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และรัสเซียภายใต้การปกครองของทรัมป์และปูติน จะถูกฟื้นฟูให้มีความใกล้ชิดและผ่อนคลายความตึงเครียดอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับสมัยประธานาธิบดีโอบามา แต่ยังคงเป็นที่น่าสนใจว่าความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ และรัสเซียในสมัยที่ 2 ของทรัมป์ย่อมมาควบคู่กับ ผลประโยชน์ทับซ้อนทางการเมืองขนาดใหญ่ โดยเฉพาะเมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับหลักคิดทางการเมือง “America First และ Make America Great Again” ของประธานาธิบดีทรัมป์ และหลักคิดของปูตินที่ ต้องการฟื้นความยิ่งใหญ่ของรัสเซียภายใต้บริบททางประวัติศาสตร์ของภูมิรัฐศาสตร์แบบสหภาพโซเวียตขึ้นมา อีกครั้ง

ดังนั้น ในบทความนี้ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่จะนำมาวิเคราะห์ถึงรูปแบบความสัมพันธ์ ระหว่างสหรัฐฯ และรัสเซียในสมัยการปกครองของทรัมป์และปูติน ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของ ชีวอำนาจทางการเมือง และทิศทางในอนาคตของนาโต รวมทั้งสถานะของพันธมิตรของรัสเซีย โดยเฉพาะจีน และกลุ่มประเทศมหาอำนาจใหม่ที่นับวันยังมีบทบาทและอิทธิพลต่อระบบการเมืองและโครงสร้างทาง เศรษฐกิจโลกภายใต้ระเบียบโลกใหม่

เส้นทางสู่ระเบียบโลกใหม่

ภายหลังการสิ้นสุดสงครามเย็น โลกได้มีการเปลี่ยนทิศทางทางการเมืองเข้าสู่ระบบ “ชีวอำนาจเดียว” (Unipolar System) ซึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกา พร้อมกับการเข้าสู่ช่วงเวลาที่ต่ำของสถานะมหาอำนาจของ รัสเซียในช่วงทศวรรษที่ 1990 กล่าวคือ ภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตใน ปี 1991 นำมาซึ่ง การเปลี่ยนผ่านไปสู่สหพันธรัฐรัสเซียซึ่งเป็นรัฐที่สืบทอดโดยสมบูรณ์จากสหภาพโซเวียต โดยมีการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการปกครองของประเทศจากสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ไปเป็นรูปแบบประชาธิปไตยแบบกึ่งประธานาธิบดี และเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่ทุนนิยม ซึ่งในขณะนั้น บอริส เยลต์ซิน (Boris Yeltsin) ประธานาธิบดี

คนแรกของสหพันธรัฐรัสเซียใช้ นโยบายต่างประเทศตามแนวทางแอตแลนติกนิยม (Atlanticism)² โดยมีการตีความสถานะของรัสเซียว่าเป็นส่วนหนึ่งของยุโรปทั้งในแง่ของภูมิรัฐศาสตร์และประวัติศาสตร์ จึงส่งผลให้รัสเซียดำเนินการแก้ไขปัญห เศรษฐกิจที่เรื้อรังมาตั้งแต่สมัยสหภาพโซเวียตด้วยการเปลี่ยนระบบ เศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นระบบตลาดเสรีผ่านนโยบายปฏิรูปแบบฉับพลัน (Shock Therapy) ส่งผลให้รัสเซียจำเป็นต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจากตะวันตกในการปฏิรูปเศรษฐกิจ โดยเฉพาะ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ที่นำมาเป็นงบประมาณในการพัฒนาและฟื้นฟูประเทศจากปัญหาวิกฤต เศรษฐกิจ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2550, น.81-82)

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัสเซียในช่วงทศวรรษที่ 1990 ที่มีการอิงกับนโยบายตะวันตกอัน เกิดจากการพึ่งพาความช่วยเหลือทางการเงินสะท้อนถึงการลดบทบาทมหาอำนาจของรัสเซียในประเด็น ความขัดแย้งหลายประการในภูมิภาค โดยเฉพาะเหตุการณ์สงครามโคโซโว (Kosovo War) ในปี 1999 ที่รัสเซียอ้างถึงบทบาทความรับผิดชอบของตนในฐานะพันธมิตรของเซอร์เบียผ่านการมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน ทั้งในฐานะชนชาติรัฐสลาฟโบราณ และในฐานะรัฐบริวารของอดีตสหภาพโซเวียต ซึ่งในสงครามโคโซโวนี้ผู้ที่ แสดงบทบาทนำคือ นาโตที่นำโดยสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศสมาชิกในยุโรป ส่วนรัสเซียแม้จะยังคงมีส่วน เกี่ยวข้องในเหตุการณ์นี้ด้วยการเป็นหนึ่งในสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ แต่ก็ถูกกีดกันบทบาทในการมีส่วนร่วมเจรจาในการตัดสินใจปฏิบัติการโจมตีของนาโตในสมรภูมินี้ กล่าวได้ว่า วิกฤตการณ์ความขัดแย้งในโคโซโวสะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยของบทบาทของรัสเซียในเวทีการเมือง ระหว่างประเทศครั้งใหญ่ นับแต่สิ้นสุดสงครามเย็น

จากเหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การปรับแนวนโยบายต่างประเทศของรัสเซียไปเป็นแบบลัทธิยูเรเชียนิยม (Eurasianism) ในช่วงรอยต่อระหว่างปลายทศวรรษที่ 1990 และต้นศตวรรษที่ 21 โดยเยฟเกนี ปริมาคอฟ (Yevgeny Primakov) ในขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลเยลต์ซินช่วงปี 1998-1999 ได้เสนอแนวคิด ที่ว่า ดินแดนรัสเซียไม่ได้ตั้งอยู่ในทวีปยุโรปเพียงอย่างเดียว หากแต่แผ่ขยายครอบคลุมทวีปเอเชียตอนเหนือ ยุโรปตะวันออก และบางส่วนของอาหรับด้วย ดังนั้น นโยบายต่างประเทศของรัสเซียต้องคำนึงถึงความเป็นจริงทาง ภูมิรัฐศาสตร์ที่กว้างขวางและหลากหลาย รวมทั้งเขตอิทธิพลเดิมของอดีตสหภาพโซเวียตเป็นหลัก ซึ่งสนับสนุนให้มีการใช้หลักคิดชาตินิยมในนโยบายต่างประเทศของรัสเซีย เพื่อลดบทบาทและกีดกันไม่ให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาขยาย อิทธิพลในยูเรเชียและตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นเขตอิทธิพลเดิมของโซเวียต และการสร้างระเบียบโลกควรจะเป็นแบบ หลายขั้วอำนาจ (Multipolar World) ที่ประกอบด้วย รัสเซีย กลุ่มเครือรัฐเอกราช สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป จีน ญี่ปุ่น อาเซียน และละตินอเมริกาเป็นแกนนำ

² แอตแลนติกนิยมเป็นอุดมการณ์ที่สนับสนุนพันธมิตรที่ใกล้ชิดระหว่างประเทศต่างๆ ในอเมริกาเหนือ (สหรัฐอเมริกาและแคนาดา) และในยุโรป ในประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และการป้องกันประเทศ คำนี้มีที่มาจากมหาสมุทรแอตแลนติกเหนือ ซึ่งมีพรมแดนติดกับอเมริกาเหนือและยุโรป สามารถใช้กับความหมายในลักษณะที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นเพื่ออ้างถึงการสนับสนุนพันธมิตรทางทหารในแอตแลนติกเหนือเพื่อต่อต้าน สหภาพโซเวียตในสมัยสงครามเย็น

การนำเอาลัทธิยูเรเชียนิยมมาใช้เป็นแนวคิดหลักในนโยบายต่างประเทศรัสเซียให้มีความสำคัญกับผลประโยชน์แห่งชาติที่รัสเซียจะได้รับจากกลุ่มประเทศที่เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของอดีตสหภาพโซเวียต (Near Abroad) ในหลากหลายกรณี ได้แก่ การเข้าไปพิทักษ์คุ้มครองคนเชื้อสายรัสเซียที่อาศัยอยู่ในดินแดนเหล่านี้ด้วยการช่วยเหลือทางการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจ หรือแม้แต่การสนับสนุนในด้านยุทธโศปกรณ์ เมื่อเกิดความไม่สงบภายใน เพราะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในดินแดนเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงของรัสเซียด้วย ในช่วงปลายทศวรรษ 1990 กลุ่มประเทศ Near Abroad ที่รัสเซียให้ความสำคัญมากที่สุดคือ รัฐมุสลิมในเอเชียกลาง เนื่องจากในดินแดนแถบนี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่า และเต็มไปด้วยประชากรที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ รวมทั้งเป็นจุดสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

นอกจากนี้ การใช้ลัทธิยูเรเชียนิยมในนโยบายต่างประเทศรัสเซียยังมุ่งเน้นการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศพันธมิตรเดิมของอดีตสหภาพโซเวียต ได้แก่ กลุ่มตะวันออกกลาง กลุ่มคาบสมุทรบอลข่าน เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีนนับเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายสำคัญของรัสเซียในการฟื้นฟูสถานะมหาอำนาจของตนให้กลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง และเป็นการสร้างพันธมิตรในการวางระเบียบโลกใหม่เพื่อต่อต้านระบบขั้วอำนาจเดียวของสหรัฐอเมริกาที่มีมาตลอดทศวรรษที่ 1990

รัสเซีย - จีน กับการสร้างระเบียบโลกใหม่

เมื่อพิจารณาแนวนโยบายต่างประเทศของรัสเซียเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 พร้อมกับการขึ้นสู่อำนาจของประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูตินในปี 2000 ซึ่งเป็นการเริ่มต้นนโยบายหันไปหาตะวันออก (Turn to the East Policy) จะเห็นได้ว่า นโยบายดังกล่าวเป็นการต่อยอดการดำเนินความสัมพันธ์จากลัทธิยูเรเชียนิยม โดยมีเป้าหมายเพื่อขยายทิศทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไปสู่เอเชียแปซิฟิกแทนการพึ่งพิงกับตะวันตก อันเกิดจากความล้มเหลวในการผนวกรวมเข้ากับระบบยูโร-แอตแลนติก (Euro-Atlantic system) ซึ่งเริ่มขึ้นหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น ดังนั้น ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็น “มหาอำนาจ” ใหม่ของรัสเซียในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 จะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์กับ “ประเทศนอกตะวันตก” (Non-West Countries) และรวมถึงการพัฒนาตะวันออกไกลของรัสเซียและความร่วมมือกับประเทศในเอเชีย (Korolev, 2016, p. 2)

นโยบายหันไปหาตะวันออกในช่วงต้นการปกครองของประธานาธิบดีปูตินสมัยแรกนั้นมุ่งเน้นการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศพันธมิตรใกล้เคียง โดยเฉพาะจีนซึ่งรัสเซียมองว่ามีความเชื่อมโยงกันหลายประการ ได้แก่ การมีประวัติศาสตร์ร่วมกันตั้งแต่เส้นทางสายไหม จนกระทั่งในฐานะพันธมิตรร่วมอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในสมัยโซเวียต และการเป็นเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันยาวกว่า 4000 กิโลเมตร เป็นต้น จะเห็นได้ว่า แม้ว่าจะมีช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีความตึงเครียดต่อกันโดยเฉพาะสมัยสงครามเย็น แต่อย่างไรก็ตาม จุดเด่นของความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและจีนตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจกัน (Trust) ทำให้เห็นว่าทั้งสองประเทศพยายามก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นต่อกันโดยยึดหลักความร่วมมือในหลากหลายมิติ เช่น การยกระดับจากเพื่อนบ้านเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและพลังงาน ความร่วมมือทางวัฒนธรรม

และความร่วมมือด้านความมั่นคงเพื่อสร้างความเข้มแข็งในภูมิภาค โดยเฉพาะการร่วมกันต่อต้านระบบขั้วเดียวของสหรัฐอเมริกาผ่านการสร้างระเบียบโลกใหม่

หากพิจารณาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของรัสเซียและจีน จะเห็นได้ว่า นอกจากการมีความใกล้ชิดกันทางด้านพรมแดนแล้ว การเป็นพันธมิตรร่วมอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์มีความสำคัญต่อความร่วมมือกันของรัสเซียและจีนในหลากหลายบริบทโดยเฉพาะตั้งแต่ช่วงปลายสงครามเย็นเป็นต้นมา และเมื่อรัสเซียมุ่งใช้นโยบายหันไปหาตะวันออกตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 จึงมีส่วนผลักดันให้รัสเซียได้ยกระดับเป้าหมายในการกำหนดนโยบายต่างประเทศต่อกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิกในช่วงหลังปี 2000 เป็นต้นมา จนกระทั่งกลายเป็นนโยบายมุ่งสู่เอเชีย (Pivot to Asia) ในเวลาต่อมา

ตลอดช่วงเวลาอันยาวนานของประวัติศาสตร์ความเป็นมาของความสัมพันธ์ของรัสเซียกับประเทศในแถบเอเชียแปซิฟิกเป็นที่เด่นชัดว่า บทบาทและอิทธิพลของรัสเซียในแถบภูมิภาคนี้ไม่มีความโดดเด่นเท่ากับมหาอำนาจอื่น ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกาหรือจีนก็ตาม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในอดีตตั้งแต่สมัยยุคจักรวรรดินิยมเป็นต้นมารัสเซียไม่ได้ให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ในแถบเอเชียแปซิฟิกเท่ากับในแถบยุโรป กล่าวคือ เป้าหมายในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัสเซียมุ่งเน้นการเป็นมหาอำนาจในโลกตะวันตกเป็นหลัก และที่สำคัญคือ รัสเซียมองตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของยุโรปมาตลอดจนกระทั่งแนวคิดการเป็นมหาอำนาจยูเรเชียเริ่มมีความเด่นชัดขึ้นเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21

อย่างไรก็ตาม ความพยายามเข้ามาขยายอิทธิพลในแถบเอเชียแปซิฟิกของรัสเซียไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากในแถบนี้มีการเข้ามาหยั่งรากอิทธิพลของมหาอำนาจดั้งเดิมทั้งทางการเมืองความมั่นคงและทางเศรษฐกิจอย่าง สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น เป็นต้น นอกจากนี้ การรวมกลุ่มของประเทศต่างๆ ในแถบนี้ เช่น อาเซียนยังคงมีความเปราะบางจากประเด็นความอ่อนไหวหลายประการ เช่น ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ความขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ รวมถึงระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการเข้ามาขยายอิทธิพลในแถบนี้ของรัสเซีย รวมทั้งเป็นการจำกัดขอบเขตของการขยายอิทธิพลอยู่เพียงแค่นี้ในประเทศที่รัสเซียเคยมีผลประโยชน์ทางอุดมการณ์ร่วมกันตั้งแต่ในสมัยสงครามเย็น ได้แก่ เวียดนาม ลาว กัมพูชา และเมียนมา นอกจากนี้ผลประโยชน์ที่มาจากความร่วมมือระหว่างรัสเซียและพันธมิตรในเอเชียแปซิฟิกบางประเทศยังคงถูกจำกัดอยู่เพียงแต่ในมิติที่รัสเซียมีความโดดเด่น เช่น อาวุธยุทโธปกรณ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน เป็นต้น (จิตติภัทร พูนขำ, 2561)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากผลประโยชน์ที่รัสเซียจะได้รับทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะความมั่นคงในภูมิภาคแล้ว นโยบายหันไปหาตะวันออกจึงมีความสำคัญกับจีนเป็นอันดับต้นๆ เนื่องจากเป็นพันธมิตรที่มีมุมมองใกล้เคียงกันต่อภัยคุกคามของรัสเซียอย่างสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรตะวันตก และจีนก็เห็นพ้องในการร่วมมือกับรัสเซียในการปรับเปลี่ยนดุลอำนาจโลกในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 ผ่านการสร้างระเบียบโลกใหม่ โดยเฉพาะการยอมรับเรื่องการสร้างกลุ่ม “มหาอำนาจใหม่” ที่ไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเพียบพร้อมตามมาตรฐานเดิมของการเป็นมหาอำนาจเก่าอย่างสหรัฐอเมริกาและกลุ่มพันธมิตรตะวันตกที่มีความเป็นผู้นำของโลกในด้านการเมืองความมั่นคงและเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างจากมหาอำนาจใหม่

ภายใต้บริบทระเบียบโลกใหม่ที่ยอมรับในธรรมชาติและอัตลักษณ์ดั้งเดิมของแต่ละประเทศไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงความโดดเด่นในทรัพยากรธรรมชาติประจำท้องถิ่นที่สะท้อนความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์กายภาพ ซึ่งสามารถเพิ่มศักยภาพและความร่วมมือในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมหลากหลายแขนงผ่านการรวมกลุ่มความร่วมมือระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง BRICS, องค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (SCO) และ สหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย (EAEU) ซึ่งเป็นเวทีความร่วมมือที่สะท้อนถึงการเข้าสู่ระเบียบโลกหลายขั้วอำนาจ (Multipolar World Order) อย่างชัดเจน

บทบาทรัสเซียภายใต้ระเบียบโลกใหม่

ความพยายามของรัสเซียในการกู้คืนสถานะมหาอำนาจได้มีความชัดเจนขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 ผ่านการวางนโยบายต่างประเทศที่มุ่งเน้นการสร้างพันธมิตรใหม่ทางตะวันออกที่เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคงในภูมิภาค อันเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างต้นแบบความเป็นมหาอำนาจที่มีความหลากหลายในยุคระเบียบโลกหลายขั้วอำนาจ ซึ่งในหัวข้อนี้จะเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูสถานะมหาอำนาจของรัสเซีย คือ ปัจจัยด้านผู้นำ และระบบการปกครองแบบอำนาจนิยม

เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านผู้นำ สามารถกล่าวได้ว่า ประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูตินเป็นผู้มีหลักคิดที่ยึดโยงกับประวัติศาสตร์อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์ที่สะท้อนความยิ่งใหญ่ของรัสเซียในสมัยจักรวรรดิและสหภาพโซเวียต เห็นได้จากคำกล่าวของเขาในปี 2005 ที่ว่า “การล่มสลายของสหภาพโซเวียตเป็นหายนะทางภูมิรัฐศาสตร์ครั้งใหญ่ที่สุดของศตวรรษ” (Latypova, 2022) ซึ่งความหมายในวลีดังกล่าวนี้ได้ถูกถ่ายทอดผ่านนโยบายต่างประเทศและความเคลื่อนไหวของรัฐบาล Kremlin ที่ครอบคลุมบริบทภูมิรัฐศาสตร์ของรัสเซียมาตลอดตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 2000 จนปัจจุบันผ่านเหตุการณ์ความขัดแย้งในภูมิภาคอย่างสงครามรัสเซีย-ยูเครน ในปี 2008 ไปจนถึงวิกฤตการณ์ไครเมียในปี 2014 และสงครามรัสเซีย - ยูเครนที่เริ่มต้นในปี 2022

นอกจากนี้ประธานาธิบดีปูตินได้เคยเขียนบทความประวัติศาสตร์ขนาดยาวชื่อ “On the Historical Unity of Russians and Ukrainians” โดยเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์อย่างเป็นทางการของประธานาธิบดีแห่งสหพันธรัฐรัสเซียที่ชื่อว่า Kremlin.ru ในเดือนกรกฎาคม ปี 2021 ซึ่งบทความนี้ได้สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของประธานาธิบดีปูตินในประเด็นของความเป็นเอกภาพของรัสเซียและยูเครนในแง่มุมของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางรากฐานประวัติศาสตร์ รวมทั้งจุดยืนที่เด่นชัดของปูตินในการใช้แนวคิดจักรวรรดินิยมเป็นหลักในการสร้างจักรวรรดิรัสเซียที่ยิ่งใหญ่ขึ้นมาอีกครั้ง (สุรชาติ บำรุงสุข, 2568)

การยึดหลักคิดทางประวัติศาสตร์อันรุ่งโรจน์ของรัสเซียในสมัยจักรวรรดิและสหภาพโซเวียตทำให้ปูตินให้ความสำคัญกับการสร้างรัสเซียให้มีความยิ่งใหญ่ผ่านแนวคิดจักรวรรดินิยมด้วยการคงอิทธิพลของตนไว้ในบริเวณที่เคยอยู่ภายใต้การปกครองของโซเวียตมาก่อน ซึ่งรัฐเหล่านี้รัสเซียมองว่าเป็นรัฐกันชน (Buffer state) ที่จะป้องกันการคุกคามจากชาติตะวันตกที่ดำเนินหลักคิดทางการเมืองแตกต่างไปจากตน โดยแนวคิด

จักรวรรดินิยมภายหลังปี 2000 เป็นต้นมากลายเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของนโยบายต่างประเทศของรัสเซียในยุคระเบียบโลกใหม่ที่แต่ละประเทศสามารถกำหนดนโยบายต่างประเทศของตนเองอย่างมีอิสระมากขึ้น

ภายในห้วงเวลาตั้งแต่การเริ่มต้นระเบียบโลกใหม่ในช่วงต้นทศวรรษที่ 2000 เป็นต้นมา ระบบการปกครอง คุณค่า และปทัสถานทางการเมืองอันหลากหลายได้รับการยอมรับมากขึ้น ในขณะที่ระบบคุณค่าแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยตะวันตกที่ถูกส่งออกไปทั่วโลกในช่วงหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลงกลับถูกลดบทบาทลงในฐานะการปกครองที่เป็นสัญลักษณ์ของระบบชั่วคราวอย่างสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าระบอบอำนาจนิยม (Authoritarianism) เป็นอีกหนึ่งรูปแบบทางการเมืองการปกครองของหลายๆ ประเทศมหาอำนาจใหม่ที่มีอัตลักษณ์และสภาพทางธรรมชาติที่ไม่สามารถใช้หลักคุณค่าการเมืองแบบเสรีนิยมตะวันตกได้ โดยเฉพาะรัสเซียที่ได้ใช้อำนาจนิยมเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศมาตั้งแต่สมัยจักรวรรดิ (Clover, 2017)

การปกครองแบบอำนาจนิยมนับเป็นกลไกที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของรัสเซียที่ชัดเจนประการหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากสภาพทางภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศรัสเซียแล้วจะพบว่า ดินแดนรัสเซียมีพื้นที่กว้างใหญ่ที่สุดในโลกประกอบไปด้วยความหลากหลายทางสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เขตเวลาที่ต่างกัน 11 เขต มีความเป็นพหุวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ปัจจัยเหล่านี้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการปกครองของผู้นำรัสเซียมาตั้งแต่อดีต ดังจะเห็นได้จากนโยบายการทำให้เป็นรัสเซีย (Russification) คือแนวคิดชาตินิยมแบบขยายอำนาจที่นำมาใช้เพื่อควบคุมสังคมอันเปราะบางจากความหลากหลายนี้ผ่านระบอบการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ระบอบซาร์ในสมัยจักรวรรดิรัสเซีย (สุปราณี มุขวิจิต, 2536, น. 262) โดยนโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดการกลืนกลายทางวัฒนธรรมเพื่อควบคุมกลุ่มประชากรชาติพันธุ์ที่หลากหลายอย่างเข้มงวดเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปกครอง นับเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างจักรวรรดิรัสเซียที่ยิ่งใหญ่ในอดีต (Weeks, 2010)

แม้ว่าจักรวรรดิรัสเซียจะสิ้นสุดลงภายหลังการปฏิวัติรัสเซียในปี 1917 พร้อมกับการสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และก้าวเข้าสู่การปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ แต่แนวคิดอำนาจนิยมได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศสืบต่อมาจนปัจจุบันที่แม้ว่าจะผ่านช่วงเวลาล่มสลายของสหภาพโซเวียตและเข้าสู่ยุครัสเซียใหม่ภายใต้การเป็นสหพันธรัฐรัสเซียที่เปลี่ยนมาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยแล้วก็ตาม กล่าวคือ แม้ว่ารัสเซียจะใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการปกครองประเทศตามที่ปรากฏในมาตราที่ 1 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรัสเซียปี 1993 ที่มีสาระสำคัญคือ สหพันธรัฐรัสเซียเป็นรัฐประชาธิปไตย โดยมีรูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ แต่สิ่งที่ขับเคลื่อนประเทศในทางปฏิบัติคือระบอบอำนาจนิยมผ่านการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ประธานาธิบดีด้วยการสร้างความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์ (patron-client relationship) (Tognini & Hyatt, 2022) ซึ่งเอื้อต่อการสร้างเครือข่ายแห่งอำนาจทางการเมืองจนพัฒนาไปเป็นระบอบบูติน (Putinism) กล่าวได้ว่า การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจสร้างความแข็งแกร่งให้กับรัสเซียสมัยใหม่ที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงจากมหาอำนาจตะวันตกที่เกิดขึ้นในดินแดน Near Abroad ของตน จึงเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้รัสเซียสามารถรักษาความเป็นมหาอำนาจของตนในปัจจุบันและอนาคต (Zakaria, 2014)

ความสัมพันธ์ระหว่าง ปูติน – ทรัมป์ จะส่งผลต่อโลกอย่างไร

เมื่อเข้าสู่สมัยที่ 2 ของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์แห่งสหรัฐอเมริกาได้ปรากฏการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในเวทีการเมืองระหว่างประเทศด้วยนโยบายต่างประเทศรูปแบบใหม่ที่เน้นการสร้างจักรวรรดินิยมใหม่ครอบคลุมทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับเปลี่ยนแนวนโยบายทางการทูตที่ไม่เน้นการแทรกแซงทางการเมืองเหมือนดังที่ผ่านมาในสมัยประธานาธิบดีคนก่อนๆ รวมทั้งนโยบายปกป้องเศรษฐกิจของประเทศ ในบทความนี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ประเด็นของทิศทางของบทบาทสหรัฐฯ ในสมัยที่สองของประธานาธิบดีทรัมป์ที่มีต่อเวทีการเมืองระหว่างประเทศซึ่งเป็นที่ยึดตามองของโลกในขณะนี้

ในบรรดาประเด็นสำคัญจากการหาเสียงของทรัมป์ระหว่างการชิงตำแหน่งประธานาธิบดีนั้น จะเห็นได้ว่า “การยุติสงครามรัสเซีย - ยูเครน” เป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสนใจอย่างมากเนื่องจากเป็นความขัดแย้งที่กำลังดำเนินอยู่เข้าปีที่ 4 และส่งผลกระทบต่อประชาคมโลกโดยเฉพาะภูมิภาคยุโรปในด้านความมั่นคง ด้านพลังงาน และเศรษฐกิจอย่างมาก แต่สิ่งที่โดดเด่นของนโยบายทรัมป์สำหรับการสร้างสันติภาพในสงครามนี้กลายเป็นประเด็นที่สร้างความกังวลให้แก่ประชาคมยุโรปอย่างมาก คือ การลดบทบาทของนาโตพร้อมกับการลดการสนับสนุนทั้งด้านการเงินและการทหารจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งชาติพันธมิตรนาโตในภูมิภาคยุโรปมองว่าเป็นสิ่งที่ลดหลักประกันความมั่นคงต่อภัยคุกคามในภูมิภาค

เมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ในสมัยของประธานาธิบดีโจ ไบเดนแล้วจะพบว่าไบเดนจะเน้นการรื้อฟื้นบทบาทที่เข้มแข็งของนาโตและสหภาพยุโรปผ่านนโยบายการเป็นตำรวจโลกหรือระบบขั้วเดียวของสหรัฐฯ อย่างเข้มข้น โดยมุ่งดำเนินนโยบายโดดเดี่ยวรัสเซียจากแนวคิดสร้างความเกลียดกลัวรัสเซีย (Russophobia) ขึ้นมาเหมือนในสมัยสงครามเย็นอีกครั้ง รวมถึงการขยายอิทธิพลของนาโตมาในเขตอิทธิพลของรัสเซียอย่างทะลุตาซึ่งเป็นอีกแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้รัสเซียเริ่มปฏิบัติการพิเศษทางทหารต่อยูเครน เนื่องจากความกังวลของรัสเซียในประเด็นอิทธิพลของนาโตเกี่ยวกับการขอเข้าเป็นสมาชิกนาโตของยูเครน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัสเซียโดยตรง

ตั้งแต่สงครามรัสเซีย - ยูเครนเริ่มต้นขึ้นในปี 2022 จนกระทั่งครบปีที่ 3 ที่สงครามดำเนินมา จะเห็นว่าสหรัฐฯ ได้แสดงบทบาทนำผ่านนาโตในการให้ความช่วยเหลือยูเครนอย่างเต็มที่มาตลอดทั้งทางด้านการเงินและอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งได้สนับสนุนความร่วมมือในหมู่ประเทศพันธมิตรนาโตในการให้ความช่วยเหลือยูเครนอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อสงครามได้ดำเนินมาถึงปีที่ 3 ได้เริ่มเกิดความไม่ลงรอยในความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือยูเครนในหมู่สมาชิกนาโตและสหภาพยุโรปขึ้น เช่น นายกรัฐมนตรีวิกเตอร์ ออร์บาน ของฮังการีที่มีแนวโน้มในการสนับสนุนรัสเซียอย่างชัดเจน อันเนื่องมาจากความไม่เป็นเอกภาพในยุโรปทำให้แนวคิดการไม่เชื่อเรื่องการรวมตัวของสหภาพยุโรป (Euroscepticism) และการต่อต้านประชาธิปไตยของตะวันตกกลายเป็นประเด็นสำคัญทางการเมืองอีกครั้ง (Kelemen, 2017) เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงจุดเริ่มต้นของทิศทางที่ไม่แน่นอนในความเป็นเอกภาพของนาโต

เมื่อทรมัปเข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในเดือนมกราคมที่ผ่านมา เขาได้นำเอาแนวคิด Isolationism มาใช้เป็นหลักในการดำเนินนโยบายทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Walker, 2025) ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อกิจการในประเทศของตนเท่านั้น โดยไม่มุ่งแทรกแซงทางด้านการเมืองและการทหารในความขัดแย้งของภูมิภาคอื่นๆ ด้วยเหตุนี้การยุติสงครามรัสเซีย - ยูเครนจึงเป็นที่มาของเป้าหมายแรกๆ ที่เขาประกาศไว้ในระหว่างการหาเสียง ซึ่งหมายความว่า จะเป็นการต่อยอดไปถึงการลดบทบาทสหรัฐฯ ในฐานะตัวแสดงหลักในองค์การความร่วมมือทางด้านความมั่นคงที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคอื่นโดยเฉพาะนาโตที่กำลังเริ่มเพิ่มบทบาทของตนในประเด็นความขัดแย้งรัสเซีย - ยูเครน

เมื่อนำเอาแนวนโยบายต่างประเทศของทรมัปที่เน้นหลัก Isolationism มาวิเคราะห์ร่วมกับเหตุการณ์การเจรจาทางการทูตที่ทรมัปได้หารือกับปูตินในประเด็นการสร้างสันติภาพในยูเครนโดยปราศจากการเข้าร่วมของประธานาธิบดียูเครน และพันธมิตรยุโรปนั้นสะท้อนความเป็นไปได้ดังนี้

ประการแรก คือ การสร้างความได้เปรียบต่อบทบาทของรัสเซียในเหตุการณ์ความขัดแย้งในยูเครน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจในการต่อรองที่มากขึ้นของรัสเซียในการกำหนดเงื่อนไขที่จะนำไปสู่สันติภาพ

ประการที่สอง รัสเซียอาจจะได้เปรียบในการสานต่อแนวคิดจักรวรรดินิยมใหม่ของตนให้มั่นคงมากยิ่งขึ้นผ่านการขยายอิทธิพลในดินแดนที่เคยอยู่ใต้อิทธิพลของอดีตสหภาพโซเวียต

ประการที่สาม การลดบทบาทของสหรัฐฯ ในนาโตทำให้ประเทศพันธมิตรนาโตในยุโรปจะต้องสร้างจุดยืนร่วมกันในประเด็นเกี่ยวกับหลักประกันความมั่นคงในภูมิภาค

ประการที่สี่ การฟื้นคืนความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดของปูตินและทรมัปแม้จะเป็นสัญญาณเชิงบวกต่อสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของโลก แต่อย่างไรก็ตามย่อมส่งผลกระทบต่อโครงสร้างภูมิรัฐศาสตร์ของโลกอย่างแน่นอน โดยเฉพาะเป็นการสนับสนุนระบบหลายขั้วอำนาจให้เป็นปทัสถานหลักของโลกในยุคระเบียบโลกใหม่

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากฉากทัศน์ดังกล่าวมาแล้วจะพบว่า การขยับความสัมพันธ์เข้าใกล้รัสเซียมากขึ้น และการถอยห่างจากพันธมิตรยุโรป นับเป็นการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ของนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ แต่ทิศทางของการกำหนดยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศรูปแบบใหม่นี้ยังไม่ชัดเจนว่าจะเป็นนโยบายที่ต้องการสร้างความเป็นโลกหลายขั้วอำนาจที่แท้จริง หรือเป็นนโยบายสร้างความใกล้ชิดกับรัสเซียเพื่อต้องการแยกรัสเซียออกจากจีนโดยมีจุดประสงค์ที่จะลดบทบาทและอิทธิพลของจีนลง นโยบายดังกล่าวเคยเกิดขึ้นในสมัยสงครามเย็นแต่มีลักษณะที่แตกต่างจากแนวโน้มในปัจจุบันคือ “Reverse Nixon” ที่ประสบความสำเร็จทางการทูตของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ในการดึงจีนออกมาจากสหภาพโซเวียตเมื่อต้นทศวรรษที่ 1970 (Howell et al., 2025)

บทสรุป

ภายหลังสิ้นสุดสงครามเย็น โลกได้ตกอยู่ภายใต้ระบอบขั้วเดียวของสหรัฐอเมริกาอย่างยาวนาน จนกระทั่งเข้าสู่ต้นศตวรรษที่ 21 ได้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกใหม่ภายใต้การเป็นพันธมิตรร่วมกันระหว่างรัสเซียและจีนในการสร้างระบบโลกแบบหลายขั้วอำนาจและต่อต้านระบบขั้วเดียวของสหรัฐฯ แต่จะเห็นได้ว่าแม้ระเบียบโลกใหม่จะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้นจากการเกิดมหาอำนาจใหม่มากมายในปัจจุบัน แต่การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ มักมุ่งเน้นในการชูบทบาทนำของสหรัฐฯ ในเวทีการเมืองโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นความขัดแย้งในภูมิภาคต่างๆ เสมอมา โดยเฉพาะการเป็นผู้นำในองค์กรความมั่นคงที่โดดเด่นที่สุดในโลกอย่างนาโต ซึ่งเป็นองค์กรที่เป็นหลักประกันความมั่นคงในภูมิภาคยุโรปมายาวนานตั้งแต่สมัยสงครามเย็น

เมื่อพิจารณาบทบาทของสหรัฐฯ ตามที่กล่าวมาข้างต้นร่วมกับเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย – ยูเครนที่กำลังดำเนินอย่างเข้มข้นในภูมิภาคจะพบว่า ในช่วงเริ่มต้นของสงครามซึ่งอยู่ในสมัยการปกครองของประธานาธิบดีโจ ไบเดน ได้มีการดำเนินนโยบายแข็งกร้าวต่อรัสเซียผ่านการเป็นผู้นำและผู้สนับสนุนหลักของนาโตและสหภาพยุโรปในการให้การสนับสนุนยูเครนต่อสู้กับรัสเซีย แต่เมื่อประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ได้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งต่อจากไบเดนนั้นได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศในรูปแบบที่เรียกว่าจากหน้ามือเป็นหลังมือ ดังจะเห็นจากการการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับรัสเซียให้มีความใกล้ชิดกับสหรัฐฯ มากขึ้นอย่างเด่นชัดและที่เป็นผลกระทบสำคัญต่อภูมิภาคยุโรปและสถานการณ์ในยูเครนคือ การลดบทบาทและการสนับสนุนทั้งทางการเงินและการทหารต่อนาโตจนกระทั่งเกิดความกังวลในหมู่พันธมิตรยุโรปอย่างกว้างขวาง

จะเห็นได้ว่า การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในยุคของทรัมป์จะเป็นไปในรูปแบบเน้นการแยกตัวเองของสหรัฐฯ ออกจากความขัดแย้งอื่นๆ นอกภูมิภาคโดยแสดงออกในทางปฏิบัติที่ชัดเจนผ่านการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และรัสเซียในการปูทางไปสู่การเจรจาทางการทูตเพื่อยุติสงครามรัสเซีย – ยูเครน และจะเป็นการยุติบทบาทของสหรัฐฯ ในการให้ความช่วยเหลือยูเครนอย่างถาวร แต่ก็เป็นที่น่าจับตามองถึงเป้าประสงค์ที่แท้จริงของการฟื้นฟูความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าจะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงระบบขั้วอำนาจโลกอย่างไร เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นการแสดงถึงความใกล้ชิดระหว่างรัสเซียและสหรัฐฯ อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ ซึ่งจะเป็นการตอกย้ำจุดยืนของความสำเร็จในการสร้างโลกแบบหลายขั้วอำนาจอันเป็นเป้าหมายหลักของการวางระเบียบโลกใหม่หรือไม่ หรืออาจจะเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ดั้งเดิมของนโยบายของสหรัฐฯ ในการแยกรัสเซียออกจากจีน จึงนับเป็นฉากทัศน์สำคัญของทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่น่าติดตามภายใต้ระเบียบโลกใหม่

เอกสารอ้างอิง/References

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2550). *การเมืองการปกครองรัสเซีย*. โรงพิมพ์วาสนา.
- จิตติภัทร พูนขำ. (2561). รัสเซีย : มหาอำนาจเอเชียแปซิฟิก?. <https://www.the101.world/russia-pivot-to-asia/>
- สุปราณี มุขวิจิต. (2536). *ประวัติศาสตร์รัสเซียยุคโบราณ จนถึงปี ค.ศ. 1917*. โอเดียนสโตร์.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2568). *สงครามยูเครน : เดินหน้าสู่ปีที่ 4 (EP.02) เมื่อปูตินผันตัวเป็นนักประวัติศาสตร์*.
https://www.matichonweekly.com/column/article_829676
- Clover, C. (2017). *The return of Russian nationalism*. <https://www.ft.com/content/edb595d8-aeba-11e7-beba-5521c713abf4>
- Howell, J., Shah, A., & Lau, J. (2025). *Trump prend le parti de Poutine - est-ce pour creuser un fossé entre la Russie et la Chine?*.
<https://www.bbc.com/afrique/articles/crlx23gkdd0o>
- Kelemen, R. D. (2017). "Europe's Other Democratic Deficit: National Authoritarianism in Europe's Democratic Union". *Government and Opposition*.
- Korolev, A. (2016). Russia's Reorientation to Asia: Causes and Strategic Implications. *Pacific Affairs*, 89(1), 53-73.
- Latypova, L. (2022). 'Collapse: The Fall of the Soviet Union'.
<https://www.themoscowtimes.com/2022/08/28/collapse-the-fall-of-the-soviet-union-a78649>
- Tognini, G. & Hyatt, J. (2022). *The Forbes Ultimate Guide to Russian Oligarchs*.
<https://www.forbes.com/sites/giacomotognini/2022/04/07/the-forbes-ultimate-guide-to-russian-oligarchs/?sh=676d31ea276d>
- Walker, P. (2025). *John Major: Trump's US isolationism threatens global democracy*.
<https://www.theguardian.com/politics/2025/feb/16/john-major-trump-us-isolationism-threatens-global-democracy>
- Weeks, T. R. (2010). *Russification / Sovietization*. <http://www.ieg-ego.eu/weekst-2010-en>
- Zakaria, F. (2014). *The Rise of Putinism*. The Washington Post.
<https://www.washingtonpost.com/opinions/fareed-zakaria-the-rise-of-putinism>